

בינ"ו עמ"י עש"ו

קונטרס

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר פרשיות השבוע

כולל

דברי חיזוק והתעוררות
בענייני עבודת ה'

נסדר ונערך משיחות מוסר
שנאמרו במקהלות על ידי
הגאון הגדול

רבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת 'כף החיים'

בצירוף חידו"ת על הפרשה

פרשת וארא

ירושלים עיה"ק תובכ"א
תשע"ט לפ"ק

שיחות מוסר אלו הנדפסים כאן בס"ד, נסדרו
ונערכו מתוך קלטות של שיחות מוסר שנמסרו
בשנת תשמ"ה בירושלים ת"ו. ואם שגיתי, איתי תלין
משוגתי. ובקשתינו שטוחה לפני המעיינים ה"ו, כי
כל שגגה וטעות יתלו בחסרון דעת העורך, ואנא
יעמידוני על טעותי.

בסוף החוברת מצורף מאמר על פרשת השבוע,
ממאמרי רבינו שליט"א על התורה כת"י, אשר רואה
אור לראשונה כאן בס"ד.

כל המעוניין לזכות את הרבים ולפתוח
נקודת מכירה לחוברות אלו, בבית הכנסת
/ ישיבה / מקוה וכיו"ב, על ידי קופה
[שיניחנה מליל שישי עד מוצ"ש מדי שבוע],
ניתן לפנות למערכת ההפצה.

**לכל ענייני ההפצה יש לפנות בשעות בין
הסדרים, לפלאפון מספר 0527622629**

ניתן להשיג את החוברות בנקודות המכירה

©

כל הזכויות שמורות

אין לצלם להעתיק לשכפל וכל כיו"ב,
בלא רשות מפורשת בכתב מהמחבר

הערות והארות תיקונים יתקבלו בשמחה,
ובעז"ה יתוקנו במהדורה הבאה

להערות והארות

ניתן לפנות בשעות בין הסדרים
לפלאפון מספר 0548-542-164

פרשת וארא

מפתח העניינים

וישב משה אל ה' ויאמר, ה' למה הרעות לעם הזה, למה זה שלחתני. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך / הקב"ה מדבר אל משה דברי משפט על הדברים הללו / ה'אוזניים' של האדם הם ה'בית יד' לעלייה בעבודת השי"ת / 'חרשו נותן לו דמי כולו' / 'דתן ואבירם' הקניטו למשה רבינו ע"ה והם שגרמו לו לדבר דבריו אלו / חומר הנזק המוגיע על ידי 'שמיעה' של דברים שאינם כהלכה / שמיעה אסורה פועלת באופן 'סגולי' ו'רוחני' להיזק / להתעורר להתחזק בענייני שמיעה בימי השובבים' / השפעת הדיבורים על ה'מקום' שיושבים ומדברים בו / שמיעה מאדם שאינו הגון, אפילו דברים טובים, מזיקה / חכמת שלמה המלך ע"ה / 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם' / 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' / שלשה אוהבים שיש לו לאדם / זהירות בענייני השמיעה עד למאד / 'תן רטיה על האוזן - וכל הגוף מתרפא' / מוחלין לו כל עוונותיו / ה'שמיעה' מביאה לידי מעשה יותר מה'לימוד' בעצמו / אם לא לומדים את הדינים - נכשלים / 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע' / 'שומע לעצה חכם' / זהירות משמיעת לשון הרע ודברים בטלים / ה'סקרנות' לדעת 'חידושים' / הנזקים וההפסדים הנגרמים לאדם על ידי זה

מפתח חידו"ת

- א. בענין עמרם ראה את יעקב אבינו
- ב. בענין עמרם בן קהת החסיד

קונטרס זה יוצא לאור
לעילוי נשמות
קלמן מוני בן עליזא
שמעון בן חנה
רחמים שמעון בן נעמה

נשמה מאוד לקבל כל הערה והארה
הוספות וטעויות הדפוס וכיו"ב
ולהוספה לרשימת התפוצה
במייל: 8542164@gmail.com

הודעה חשובה
החל מדהשכוע הבא אי"ה
יימכרו החוברות בהפצה של י. בלוי

‘וישב משה אל ה’ ויאמר, ה’ למה הרעות לעם הזה, למה זה שלחתני. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת עמך’

בעזרת ה’ יתברך, נראה היום לעיין ולהתבונן קצת בפרשת השבוע, פרשת וארא, בסוף הפרשה הקודמת, פרשת שמות, כאשר משה רבינו ע"ה הלך בשליחות ובצווי הבורא יתברך אל פרעה, לדבר אתו, ‘שלח את עמי’ (שמות ה א), ובשעה שהוא יוצא מ’בית פרעה’, ‘ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה. ויאמרו אליהם, ירא ה’ עליכם וישפוט, אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו, לתת חרב בידם להורגנו’ (שמות ה, כ-כא). מקרא קצר, לא כתוב מי המה אנשים שפגעו במשה ואהרן (בהמשך נראה מי הם), ודיברו דברים כדורבנות, דברים קשים, כנגד משה רבינו ע"ה. כאשר משה רבינו ע"ה שומע את ה’דיבורים’ הללו, הוא ניגש ומתפלל: ‘וישב משה אל ה’ ויאמר, ה’ למה הרעות לעם הזה, למה זה שלחתני. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך’ (שמות ה, כב-כג). אדרבא, ה’גזירות’ של פרעה הרשע שהיו אימות ונוראות עד למאדא, ועל ידי זה שמשה רבינו ע"ה בא אל פרעה, הוא

א. הן מצד ה’מכסה’, שכל אחד ואחד חייב לתת ארבע מאות לבנים בכל יום ויום, כך כתוב בקדמונים (בעל הרוקח בפירושו לתורה, והובא בספר חרדים פרק סו, ובספר שם עולם ח"ב פרק יד). ואם לא הספיק לעמוד במכסה הזו - שיקעו את בנו בקיר. על כל לבנה שחסרה ייקחו בן אחד שלו וישימו בקיר. כך זה היה. וכל זה מלבד העינוי הנורא של ה’הכאות’ שקיבלו. ‘עבודת פרך’ זה לא דבר קל. שאדם ייתאר לעצמו איזה עינוי נורא זה.

פרעה כשהוא היה מנוגע ב’צרעת’, כמו שדרשו רבותינו (מדרש שכל טוב פרשת שמות פ"ב סי' כג), והיה כל יום ויום עושה ‘אמבטיה’ של ‘דם’ תינוקות ישראל. כך הרופאי אליל שלו אמרו לו: ‘תשחט את תינוקות ישראל, תשתמש

הרבה עוד 'צרות' ועוד 'גזירות', לכן משה רבינו ע"ה מתאונן, כואב לו, הוא בוכה, 'למה זה שלחתיני? ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה!', כל הזמן יש למלכות זו של פרעה גזירות כנגד ישראל, אבל הם ניצלו את הבקשה שלי, ניצלו את ההזדמנות הזו - להוסיף משיעבוד על שיעבוד וגזירה על גזירה וצרה על צרה. 'והצל לא הצלת את עמך'. ויאמר ה' אל פרעה, עתה תראה את אשר אעשה לפרעה, כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו' (שמות ו א).

הקב"ה מדבר אל משה דברי משפט על הדברים הללו וכאן מתחילה ופותחת הפרשה שלנו, פרשת וארא, עם תוכחה ולימוד מוסר למשה רבינו ע"ה, 'וידבר אלהים אל משה, ויאמר אליו אני ה' (שמות ו ב)2. וכמו שרש"י מפרש: 'דיבר אתו משפט, על שהקשה לדבר ולומר למה הרעות לעם הזה'. ומה באמת גרם למשה רבינו ע"ה לדבר כך, עמדו על כך רבותינו במדרש (כמו שנראה בהמשך), אבל נקדים הקדמה קצרה.

ה'אוזניים' של האדם הם ה'בית יד' לעלייה בעבודת השי"ת צריכים לתת לב לאיבר אחד חשוב ונכבד, שהרבה פעמים אדם משום חוסר צומת לב מפסיד אותו, ועל ידי זה מגיע לידי קלקול רציני וגדול, 'שמעו ותחי נפשכם' (ישעיהו נה ג), ה'אוזן' של האדם, כשמה כן

ב'דם' שלהם, וזה יהיה לך לרפואה'. כל יום הוא צריך דם טרי'. מי יודע כמה נהרגו בגזירה נוראה זו (וע"ע במדרש שמות רבה פר' א סי' לד, ותורה שלמה שם אות קפ, ומשנ"ב סי' תעב ס"ק לח).

ב. כבר ידועים דברי רבותינו שבכל פעם שכתוב בתורה לשון 'אלהים', זה מידת ה'דין' (ע' ברכות ס: ושערי זהר שם, ורש"י שמות יד יט, ובראשית רבה פר' עח סי' ג וסי' יב). פירוש המילה 'אלהים' זה תקיף, חזק, שר, כמו שכתוב ב'שולחן ערוך' (או"ח סי' ה): 'תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם'. זה נגזר מלשון הפסוק:

היא, מה הפירוש של המילה אוזן? יש 'אוזן' גם ל'כלי', זה ה'ידית', ה'יד' שבזה תופסים את ה'כלי'. בלי ה'ידית' אי אפשר לאחוז את ה'כלי'. ה'ידית' זה נקרא 'אוזן'. גם לאדם יש 'אוזן' גם זה ה'יד' שדרכו אפשר לאחוז ודרכו אפשר לעלות.

'חרשו נותן לו דמי כולו'

הגמרא (ב"ק פה:) אומרת: 'חרשו - נותן לו דמי כולו'. אם אדם פגע בחברו ועשה אותו 'חרש', הכה אותו עד שהשני נתחרש לגמרי, לא שומע מאומה, 'נותן לו דמי כולו', צריך לשלם את כל שווי של האדם. זה לא נחשב שהוא פגע לו רק ב'אבר' אחד. אלא 'דמי כולו', כי ברגע שאדם איבד את ה'אוזניים' בטלה המציאות שלו. 'שמעו ותחי נפשכם'. וכמו שהאריך בזה החסיד רבינו יונה ז"ל (שערי תשובה שער ב אות יב). צריכים להשגיח היטב על 'השמיעה', על ה'אוזניים'. אם ה'אוזניים' של האדם 'פגומות' (ח"ו), הרי ש'חרשו נותן לו דמי כולו'. כמעט אין לו תקנה. אין לו במה להיות 'כלי מקבל'. אין לו במה להשתפר ובמה להתעלות.

'דתן ואבירים' הקניטו למשה רבינו ע"ה והם שגרמו לו לדבר דבריו אלו ובוזה אנחנו חוזרים למה שפתחנו, אצל משה רבינו ע"ה, מה באמת גרם לו למשה רבינו ע"ה שהוא התבטא בלשון הזה: 'ה' למה הרעות לעם הזה, למה זה שלחתיני?!' (שמות ה כב). רבותינו מדרש (שמות רבה פר' ו ס' ב) הביאו על הפסוקים שלנו: "הדא הוא דכתיב", וזה שכתוב בספר קהלת (ז ז), "כי העושק יהולל חכם ויאבד את לב מתנה", כך לשון הפסוק בקהלת, ואחר כך המדרש מוסיף: "אמר רבי יהודה ברבי סימון", הפסוק הזה על מי נדרש, על מי נאמר? "כי העושק יהולל חכם - זה

'ואת אילי הארץ הוליד גולה מירושלים בבלה' (מלכים ב כד טו), כל החזקים מכלל ישראל נלקחו בגלות (וע"ע ב"ב פח:).

משה" רבינו ע"ה שהיה חכם, "עושיק - שעשקו אותו דתן ואבירים. יהולל חכם - ערבבו אותו", 'יהולל' זה לשון 'מהילה', שאדם מוהל דבר בדבר, מערבב, "ויאבד את לב מתנה, וכי תעלה על דעתך שהיה משה מתאבד", דהיינו: נאבד? "אלא הם שהקניטוהו", הם שהרגיזו אותו, דתן ואבירים, "ואמרו לו ירא ה' עליכם וישפוט", וזה מה שגרם למשה רבינו ע"ה שאמר לקב"ה, "ואף הוא מקפיד ואומר ומאז באתי אל פרעה", מאז שבאתי אל פרעה המצב החרף, "אמר לו הקב"ה אני הכתבתי עליך שאתה עניו, ואתה מקפיד על דברי?". ולכן 'וידבר אלהים אל משה יאמר אליו אני ה', 'אלהים' מידת הדין (כמו שאמרנו). וזהו גם מה שכתוב לשון "וידבר" אלהים וכו', כי לשון 'דיבור' הוא לשון קשה (מכות יא.).

חומר הנזק המגיע על ידי 'שמיעה' של דברים שאינם כהלכה

כאן גילו לנו רבותינו את הסוד, ה'שמיעה' שהוא שמע מדתן ואבירים, אלה המקנטרים שעמדו כנגד משה רבינו ע"ה, ובמשפט הזה

ג. בזכות מה לא מתו דתן ואבירים' בשלשת ימי אפילה?

דתן ואבירים היו מין בריה משונה שקשה לעמוד על טיבם בכלל. כל ימי הייתי תמה באמת מה זכות הייתה לדתן ואבירים שלא מתו בשלשת ימי האפילה? הרי בשלשת ימי האפילה מתו כל הרשעים שהיו בכלל ישראל, כמו שרש"י מביא (שמות י כב. ג יח). איך דתן ואבירים ניצלו? זה תמיד הפליא אותי, איזה זכות הייתה להם להינצל?!

הרי תמיד הם הציקו לכלל ישראל. כשמושה רבינו ע"ה יצא ורעה בסבלות בני ישראל, (הוא לא ישב בבית שלו, בארמון של פרעה, אלא 'ויצא אל אחיו וירא בסבלותם' (שמות ב יא), מפרש רש"י: 'נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם'. להיות מצטער בצערם. משה רבינו ע"ה יכל להיות 'נסיך מלכותי', פרעה גידל אותו כבן, היה יכול לשבת שם בביתו, ב'ארמון' ולהשתעשע עם כל השעשועים של ה'נסיכים', לנסוע עם ה'איכטה' שלו על הנילוס.. מה הוא צריך לצאת בצערם? משה רבינו ע"ה היה נותן כתף לכל אחד ואחד, היה נושא אתו בעול וב'טיט', ואומר 'מי יתן מותי תחתיד' (שמות רבה פר' א סי'

כו). זה היה משה רבינו ע"ה. משה רבינו ע"ה רואה שנים מתקוטטים, התחיל לדבר איתם: 'ויאמר לרשע למה תכה רעך' (שמות ב יג). והם עונים לו: 'ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר?' (שמות ב יד). ומי הם היו? מי אלה שעומדים ומקטרגים כנגד משה רבינו ע"ה? דתן ואבירים (רש"י שם). מי אלה שהותירו מה' מן' (שמות טז כ), דתן ואבירים (רש"י שמות ב, יד. טז כ).

בפרשת בשלח, כתוב: 'ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים' (שמות יד יא), וכו', תלונות ותלונות, מי אמר זאת? דתן ואבירים (מדרש הגדול פר' קורח עמוד רסט). כאשר כלל ישראל יוצאים ממצרים, נאמר: 'ויאמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ' (שמות יד ג), אומר התרגום יונתן (שם), לדתן ואבירים פרעה אמר. הם נשארו במצרים. אחר כך הם ניצלו. איך ניצלו? אני לא יודע.. מה קרה איתם בקריעת ים סוף שהם ניצלו, אני לא יודע. [א"ה: בספר באר מים חיים (פר' בשלח יד כט, ופר' קורח טז יג) כתב שנעשה להם נס קריעת ים סוף לבדם. ע"ש. וע"ע בקובץ התורני עץ חיים (חלק כה עמוד תיא והלאה). ע"ש]. עד קורח יש לנו 'לווי' של דתן ואבירים (במדבר כו ט), כל הזמן הם הרודפים והמייצרים של כלל ישראל.

ואיך דתן ואבירים ניצלו בשלשת ימי אפילה? תמיד תמדהתי בזה. עד ששנה שעברה מצאתי בדברי רבותינו בעלי התוספות על התורה (מושב זקנים, פר' קורח עמוד תסב, וכ"ה בהדר זקנים פרשת בא דכ"ח ע"ד בשם הפירוש המיוחס להרא"ש על התורה פרשת בא) שהם שואלים את השאלה הזאת, הם אומרים דבר פלא: אמת שהם היו רשעים והיו מציקים ורודפים לכלל ישראל, ורדפו את משה רבינו ע"ה. אבל הם לא נתייאשו מן הגאולה של כלל ישראל שיצאו ממצרים, והזכות הזו עמדה להם.

כל אותם אלו שמותו בג' ימי אפילה הם לא רצו לצאת (רש"י שמות י כב, שמות רבה פר' יד סי' ג), הם התייאשו מן הגאולה, אמרו טוב לנו כאן לשבת אצל פרעה המלך, שהוא נותן לנו כל יום 'בצל' ו'לחם', 'אני מקבל מכות אבל זה טוב לי', הם - נתייאשו מהגאולה, לכן מתו בשלשת ימי אפילה (שם). אבל דתן ואבירים לא התייאשו. זה הנקודה הטובה שהיה אצלם, שעזרה בעדם, שהם ניצלו בשלשת ימי אפילה.

השכר העצום המוגיע לכל המצפה ומייחל לגאולה הקרובה במהרה

רואים כאן יסוד גדול, איזה שכר הקב"ה נותן למי שמצפה ל'גאולה' ולא מתייאש מה'גאולה' (בב"א). עם כל ריבוי ה'דוחק' וכל ה'גזירות' וכל ה'צרות', אבל עדיין הוא 'מצפה', הוא 'מחמד' לצאת ממצרים, לצאת מהשעבוד, זוכה להינצל מהכל.

זה מוסר לכל אחד ואחד שלא תיפול רוחו עליו. ברוך ה' אנחנו לא כמו 'דתן ואבירם'.. את זה אני יכול להבטיח לכם.. ואם אדם מחמד לגאולתן של ישראל, בוודאי שיינצל לעתיד לבוא. [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בספר שובי השולמית ח"ז (בפתיחה סוף עמוד יב) אחר שהביא לדברי התוספות הנ"ל, כתב: "והוא לימוד מוסר השכל נורא עד כמה גדול עצום ורב כח מי שאינו מתייאש מהגאולה, יהיה מי שיהיה, שהרי אפילו רשעים גמורים כדתן ואבירם זכו להינצל ולצאת מכור הברזל ארץ מצרים - בזכות זו שלא נתיאשו מן הגאולה, והמבין מדעתו הרבה יבין..". עכ"ל].

'כל דבר שיצא מן הכלל לא ללמוד על עצמו יצא אלא ללמוד על הכלל כולו יצא'

אבל העולם אומרים - (וכן הוא במדרש החפץ שמוט ב יג עמוד רעג) - תירין אחר למה דתן ואבירם ניצלו? פשוט מאוד, הקב"ה במיוחד השאיר אותם, כדי שאם יקומו אנשים ויאמרו: 'למה מתו אותם רשעים בשלשת ימי אפילה? לא חבל עליהם? מי יודע איזה אנשים טובים היו יחד איתם?!'. אומרים להם: 'תראו דתן ואבירם נשארו, ואלה - כמו אלה. הם נשתירו משלשת ימי אפילה. ויש לנו כלל: 'כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמוד - לא ללמוד על עצמו יצא אלא ללמוד על הכלל כולו יצא', וזה דתן ואבירם שהם היו ב'כלל' של הרשעים שמתו בשלשת ימי החשיכה, ולמה הם יצאו מן הכלל? ללמוד על הכלל כולו: כולם היו כמו אלה!'. יש הרבה מה ללמוד מדתן ואבירם..

איזה צד במחלוקת צודק?

יש עוד לימוד שיש לנו מ'דתן ואבירם' - וכך מבאר הגאון הנצי"ב ע"ה (העמק דבר ר"פ קורח טז א) - לפעמים יש מחלוקת, שני אנשים, שני קבוצות שיש

שמושה רבינו ע"ה שמע מהם, ב'שמיעה' הזו שהוא שמע מאיתם, זה גרם לו למה שגם הוא בא ודיבר אל הקב"ה 'למה הרעות לעם הזה'. רבותינו מגלים לנו בזה שעצם דבריו של משה רבינו ע"ה שאמר 'למה הרעות לעם הזה', היה בזה 'סרך חטא', ולכן נזכר בתחילת הפרשה שלנו בלשון 'תוכחה', 'וידבר אלהים אל משה'. ומה גרם לו למשה רבינו ע"ה לדבר הזה? ה'שמיעה' ששמע מ'דתן ואבירם' גרמה לו את זה. הרי לנו כמה גדול כוחה של 'שמיעה', שאפילו החכמים הגדולים ביותר חכמתם התערבבה ונפגמה על ידי שלאזנם הגיעו דברים לא הגונים.

שמיעה אסורה פועלת באופן 'סגולי' ו'רוחני' להיזק

זה מוסר השכל נורא מה זה 'שמיעה'. שאדם צריך להיזהר על שמיעת ה'אוזניים' היטב. אדם לא יאמר אני יכול לשמוע ולא יקרה לי מאומה, זה טעות. כל דבר שלא כדת ולא כדין שאדם שומע זה מזיק לו. זה כלל גדול: שמיעה אסורה מזיק. זה פועל גם באופן 'סגולי'. וגם באופן 'רוחני'.

מחלוקת ביניהם, זה אומר כך וזה אומר כך, וזה יכול להימשך זמן ממושך. ואדם שעומד בחוץ (כמו שצריך, כי במחלוקת אל תכניסו את הראש שלכם), אבל הוא רוצה לדעת עם מי האמת? מה הכלל בזה? תחפש איפה 'דתן ואבירם' נמצאים. באיזה קבוצה הם מסתובבים שם אותם מחרחרי ריב. אם אתה מוצא שנמצאים במחנה הזה - תדע לך שהצדק נמצא במחנה השני.

ד. עובדא נוראה עם הגאון בעל ה'ברכת שמואל' זצ"ל

היה גאון מפורסם נפטר בתחילת שנת ת"ש, היה ראש ישיבה אדיר בחוץ לארץ, הגאון ר' ברוך בע"ר מקמניץ ע"ה, היה גאון אדיר ועמקן שאין כדוגמתו, (מה נבוא לשבח ולדבר, די לנו שה'חזון איש' העיד עליו בפה מלא שכל עוד שהוא היה חי - בכח יגיעת התורה האדירה שלו לא היה שייך שתפרוץ הגזירה הזו של ה'שואה'. הוא ביטל

להתעורר להתחזק בענייני שמיעה בימי השובבי"ם

נפקא מינה לאדם שידע כמה דבר חמור זה 'שמיעת האזון'. ובפרט בימים אלו, בתקופת השובבי"ם, שזה זמן של התקדשות, כמה צריך האדם לשים על לב, להשגיח ולהתבונן על מה שהוא שומע. לא ישמע מכל מיני מכשירים פסולים, שומע וקורא ואומר לי לא יקרה מאומה. ח"ו. שמיעה שאינה טובה מזיקה! [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ד (פרשת ויצא תשע"ט, עמוד יט)].

השפעת הדיבורים על ה'מקום' שיושבים ומדברים בו

כבר אמר הגאון ר' זושא מאניפולי זצ"ל שזה הפשט המשנה במסכת אבות (פ"ג משנה ב): 'שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים'. אם אתה רואה שנים שיושבים בשלחן, ואין ביניהם 'דברי תורה' תדע שזה 'מושב לצים'. ולכאורה למה כתוב 'מושב לצים' ולא כתוב 'מושב בטלנים'? הרי זה לא 'לצים', הם לא מתלוצצים, הם סך הכל יושבים ומדברים בשיא הרצינות דברי שיחה בטלה. אין ליצנות. אין שום 'חיוך'. למה זה נקרא 'מושב לצים'?! הפשט כך: 'הרי זה

את זה מכח שקידתו ועמלו בתורה. לאחר שהוא נפטר פרצו הגרמנים ועשו כל מה שעשו), והוא העיד על עצמו שפעם אחת יצא לו שהוא שמע לפי תומו איזה דבר 'על ה' ועל משיחו', איזה דבר מינות, ממیشهו שדיבר, והוא העיד: שלקח לו עשרים וחמש שנה של עבודה בכדי לתקן את הדבר הזה שלא יישאר רושם. שיהיה נקי עד הסוף. [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ד (פרשת ויצא תשע"ט, עמוד יט ובהערה שם). ע"ש].

ה. גדר הליצן הוא במה שאינו מעריך מעלת ויקרת התורה

וכבר הסברנו פעם בשם רבינו (שערי תשובה שער ג סי' קעז) יונה שגדר 'ליצנות' זה לא שאחד 'בדחן' שהוא כל הזמן אומר 'בדיחות' ב'שחוק' ו'קלות ראש'.

מושב לצים', כי לפני כן ישבו כאן ליצנים. ב'מושב לצים' הזה, במקום הזה, על הספסל ועל השלחן הזה ישבו לצים, ובליצנות שלהם הם טמאו ופגמו את המקום הזה, לכן כשבאים אחרים, כבר המקום 'טמא', לא שורה בו 'שכינה', ולא שורה בו 'קדושה', ולכן לא יכולים לעסוק ב'תורה'. זה ההשפעה של ה'דיבורים' על המקום. [וכן הוא בספר אבני אליהו (דף י ע"ב) בשם הגאון מקאלוב זצ"ל].

אלא הגדר של 'ליצנות' זה זלזול בדברים אמתיים, בדברים יקרים, שהוא מבטל תורה, שהוא יושב ומדבר דברי שיחה בטלה, זה נקרא 'ליצנות'. זה ההגדרה. הרי אין לך דבר יקר יותר מ'תורה' [זה ידוע ומפורסם 'כל חפצך לא ישוו בה' (משלי ג טו) אפילו חפצי שמים. לימדו אותנו רבותינו בירושלמי מסכת פאה (פ"א ה"א) שכל מצוותיה של תורה אינם שקולות לדבר אחד של ה'תורה'. פירוש: אם אדם ייקח את כל מצוות ה' וישים בכף מאוזנים אחת, וכנגד זה ישים דבר תורה אחד בכף השניה, הכף הזו תכריע. התורה הקדושה 'יקרה היא מפנינים' (משלי ג טו), ודרשו רבותינו (סוטה ד:): יותר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים], וכאן יושבים שנים ואינם עוסקים ב'תורה' אלא מפטפטים פטפוטי הבל. זה מעיד שהם לא מייחסים יקרות וחשיבות לתורה הקדושה. זה מעיד שזה מזלזל בעיניהם. זה הוא גדר ליצנות. 'ליצן' זה שמזלזל בדברים אמתיים.

ו. הטעם שלא מצינו 'ישיבת רבי שמעון בר יוחאי' וחבריו אלא תחת ה'אילן' או ה'מערה'

מי שמתבונן בספר הזוהר הקדוש יראה תמיד שרבי שמעון בר יוחאי וכל החברה קדישא שהיו עמו, התלמידים שלו, כאשר היו לומדים, לא למדו אף פעם ב'בית' או 'בית מדרש', תמיד היו לומדים תחת אחד האילנות, תמיד באויה 'שדה', או באויה 'מערה'. לא מצאנו 'בית מדרש' של רבי שמעון בר יוחאי. מה הטעם בזה? הגאון מוילנא (ליקוט מהגר"א על אדרא רבה פר' נשא הנדפס בראש תיקוני הזוהר עם ביאר הגר"א הנדפס בשנת תרכ"ז, ד"ה ועאלו בחקלא בניי אילני ויתבי) מבאר,

שמיעה מאדם שאינו חגון, אפילו דברים טובים, מזיקה
לדעת: 'שמיעה' שאדם שומע מאנשים שאינם מהוגנים - מזיקה. זה
 פועל ומשפיע אפילו אם נשמעים דברים טובים לכאורה. צריך
 לדעת את הדברים האלה. אדם יאמר: 'מה הבעיה, הרי הוא מדבר
 דברים טובים?'. ולא היא: הדברים מזיקים!.

כי אי אפשר לדעת מה הייתה מחשבתם בשעת ה'בניה' של אלה שבנו את המקום
 הזה. וזה משפיע על המקום (וע"ע ספורנו ר"פ פקודי לח כא).

**בית כנסת שייבנה בקדושה ובטהרה - לא יהיה למתפללים בו מחשבה זרה
 בשעת התפלה**

אומרים בשם הגאון מוילנא (מעלות התורה בהוספות שבסופו), שאם היו בונים בית
 הכנסת וכל הבנאים שהשתתפו במלאכת הבניה, הייתה כל מחשבתם
 ב'קדושה' וב'טהרה', אף אחד מהמתפללים לא היה לו מחשבות זרות בתפלה.

'כח הפועל בנפעל'

כי כח הפועל בנפעל (מו"נ ח"ב פ"ד, וע' אור החיים הקדוש ר"פ שלח לך). אבל
 כשבונים את זה בנאים שלא על 'טהרת הקודש', ממיילא בשעה שהוא בונה
 מחשבתו פוגמת בדבר, וממיילא המקום הזה הוא לא כלי המוכן ל'ברכה'. לכן
 רבי שמעון בר יוחאי וחבריו היו נוהרים תמיד ללמוד תחת האילן, כי את האילן
 הקב"ה ברא אותו, זה ודאי 'על טהרת הקודש', אין מחשבת 'פיגול' של אחד
 ה'בונים'. הכל מעשי ידי הבורא יתברך.

ז. התנגדותו של הגר"ח מבריסק לתת לדרשן שנורקה בו 'מינות' לבוא ולדרוש
על טהרת הקודש

בזמנו היה דרשן ידוע בחוץ לארץ שהיה לו 'פה מפיק מרגליות', 'דרשן' מעולה,
 אבל נורקה בו 'מינות', וגדולי ישראל ידעו על זה. ופעם אחת הוא הגיע
 לעיר 'בריסק' - שם ישב הגאון ר' חיים בריסקער ע"ה - והוא רצה לדרוש בבית

חכמת שלמה המלך ע"ה

שלמה המלך ע"ה החכם מכל האדם (מלכים א ה יא), לא קם בכל הבריאה כולה חכם כשלמה המלך ע"ה, כבר בעודו ילד ממש,

הכנסת הגדול שבעיר. הוא ביקש מר' חיים שיתן לו רשות לדרוש שם, ור' חיים אמר לו: 'בשום פנים ואופן לא!'. אמר לו: 'כבוד הרב, אני יודע שאתה מחזיק אותי לאחד שנזרקה בו מינות, אבל אני מבטיח לך שכל מה שאני מדבר הכל יהיה על טהרת הקודש, הכל יהיה מדברי רבותינו והמפרשים, רש"י ורמב"ן הקדושים, אני לא אוסיף מדילי כלום, הכל יהיה דברי תורה בשיא קדושתן!'. אמר לו הרב: 'לא, בשום אופן. ואם אתה רוצה לדעת למה? אמשול לך משל: הרי עד שאדם משיג בשר כשר זה לא כל כך קל, צריכים לקחת לשחוט את הבהמה, (דבר ראשון צריך שהשוחט יהיה שוחט אומן, שלא יהיה בטלן, שיודע איך לשחוט, דבר שני: שהוא בקי בהלכות השחיטה. זה לא מספיק שהוא יודע לשחוט, הוא צריך לדעת גם את ההלכות של השחיטה), וצריך שיהיה סכין שאין בו פגם, (שלא יקח 'משור' וישחוט...), ואחרי שבודקים את הכל צריך לבדוק את הבהמה עצמה אולי יש בה איזה 'מומין' איזה 'טרפיות' אולי 'ניקב קרום המוח' אולי יש 'חור בלב' וכו'. ואחרי שבאמת ה'שוחט' בסדר וה'סכין' בסדר וה'בהמה' בסדר, יש עוד פרטי הלכות עד שהבשר יהיה כשר, 'ניקרו' אותו כדי שלא יהיה ח"ו 'חלב' יחד אתו, (וצריכים לדעת מלאכת ה'ניקור' זה לא דבר קל. רבינו הגדול חכם בן ציון (שליט"א) [וצוק"ל] סיפר באחד השיעורים, שהיו איזה מנקרים שהיו מנקרים את הבשר ומשאירים את ה'חלב'.. עולם הפוך.. צריך שיהיה מנקר אומן), לא הכל נחשב בשר 'כשר'. זה לא פשוט. ואחר כך, אחרי שניקרו אותו וצריכים להמליח אותו, (לפי כל פרטי הלכות מליחה כהוגן וכהלכה), ואחרי כל התהליך הארוך הזה יש לנו 'בשר כשר'. ואף על פי כן יכול להיות שהבשר הזה יהיה אסור באכילה. איך? אם בישלו אותו בסיר 'טרף'. (אם פעם בסיר הזה בישלו חלב או בישלו בו איזה דברים אסורים). סיים ר' חיים ואמר לו: 'כך אני אומר עליך, האמנם התורה שאתה רוצה לדרוש, היא תורה כשרה, אבל ה'סיר' שלך, ה'ראש' שלך, הוא סיר 'טרף' לכן אתה לא תאמר דרשה בשום פנים!'.
ח. הרמב"ם (פ"ט מהל' תשובה ה"ב) כותב שמלך המשיח הוא יהיה היחיד שיהיה חכם משלמה המלך ע"ה, ויהיה נביא קרוב לנבואת משה רבינו ע"ה, כיון

'ינוקא', לפני 'בר מצוה', כבר בגיל שתים עשרה הוא היה 'נביא', הקב"ה דיבר איתו, נגלה אליו בחלום הלילה (מלכים א ג, ה). 'ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם' (מלכים א ה, ז). אדם ייתאר לעצמו: 'ילד', ויש לו 'גילוי אלהי', 'מדבר' עם בורא עולם! יא. והיה לו 'לב שומע' מה שאף אחד לא זכה לזה. 'הנה נתתי לך לב חכם ונבון, אשר כמוך לא היה לפניך, ואחריך לא יקום כמוך' (מלכים א ג יב).

שנביא כמושה רבינו ע"ה לא קם ולא יקום. הנביא הגדול שהיה בכלל ישראל זה משה. בחכמה יהיה מלך המשיח גדול משלמה המלך ע"ה, אבל בנבואה קרוב כמושה. לא כמושה, ולא קם נביא עוד בישראל כמושה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים' (דברים לד ז).

ט. שהרי כשנפטר דוד המלך ע"ה בן שבעים, הוא היה בן י"ב שנה (רש"י מלכים א ג פסוק ז), ושלמה מלך אחריו (דברי הימים א כט כח).

י. 'ויוחכם מכל האדם, מאיתן האזרחי וְהִימָן וְכָלֵל וְדָדָע בְּנֵי מְחֹל וְיְהִי שְׁמוֹ בְּכָל הַגּוֹיִים סָבִיב' (שם פסוק יא), מי הם היו (אנחנו לא שמענו עליהם..)? אומר רש"י בשם רבותינו: 'מכל האדם' - זה אדם הראשון. 'מאיתן האזרחי' - זה אברהם אבינו ע"ה. 'הימן' - זה משה רבינו ע"ה. ו'כלכל' זה יוסף הצדיק, שכלכל את אחיו, ו'יוסף הוא המושביר' (ע"פ בראשית מב ו), ו'דרדע' זה דוד המדבר, דוד דעה, 'בני מחול' שנמחל לכם על מעשה העגל. וכל אלה חכמתם לא הגיעה לחכמת שלמה המלך ע"ה.

יא. ולהיות 'נביא' זה לא דבר פשוט. מי שיראה דברי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פרק ז) שהוא מבאר את התנאים שאדם נצרך כדי לזכות ל'נבואה'. אלו דברים שאי אפשר לשער ולתאר. לדוגמא: "ולא יהיה יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם, אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד" (הרמב"ם שם ה"א). השכל שלנו דל וקצר מלקלוט איך האדם זוכה ל'נבואה': שהקב"ה מדבר עם אדם 'יציר חומר!' זה דבר מבהיל למתבונן.

'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם' והחכם מכל האדם, בסוף ספר 'קהלת' מלמד אותנו: 'סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור, כי זה כל האדם' (קהלת יב ג), [וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ו (פרשת וישב תשע"ט, עמוד ל). ע"ש]. זה המוסר שלימד אותנו שלמה המלך ע"ה: 'הכל נשמע'. יראת שמים. בשביל לשמור על ה'אוזניים' צריכים הרבה יראת ה'.

'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש'

הגמרא (שבת ל:) אומרת שהיה איזה מחשבה 'לגנוז' את ספר 'קהלת' מחמת הדברים העמוקים שבו, שאינם מובנים לכל הציבור, כגון: 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' (קהלת א ג), דבר כזה יכול לגרום לאיזה מהציבור לטעות בהבנה, לומר: 'אם אין שום יתרון - לא נקיים לא תורה ולא מצות!', וביארו חז"ל 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש', היינו בדברים שהם מ'תחת השמש' אין שום יתרון לאדם: כל מה שיאסוף וכל מה שיטרח בקנייני העולם הזה, 'העולם האבד', אין בזה שום מעלה ושום רווח, לא יעזור לו במאומה², אבל בדברים שהם 'קודם השמש', דהיינו בתורה, אם יעמול

יב. 'אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט'

אדרבא השל"ה הקדוש (שער האותיות אות ס סק"ב) כותב שראינו בחוש ש'אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט'. ככל שהאדם מרבה ועוד אוסף ריבוי אחר ריבוי, הסוף אינו אלא למעט. לא נשאר כלום ואבד הכל. אפשר להאריך על זה בכמה דוגמאות. [א"ה: וראה במה שהאריך רבינו שליט"א בקונטרס נהורא דאליהו (עמוד מט והלאה). ע"ש].

אדם בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון, (רש"י שבת שם) "ז", בזה 'יש יתרון' לעמלו של האדם.

שלשה אוהבים שיש לו לאדם

ובאמת יש מושל ידוע ומפורסם, מובא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק לה, וע"ש בהגהות הרד"ל ס"ק לו), על אחד שהיו לו שלשה אוהבים, אחד מהאוהבים היה אוהב אותו אהבת נפש ממש, ברמ"ח איברים ושם"ה גידים, הוא לא הפסיק לחשוב עליו (אפילו בלילה בשעה שישן היה חולם עליו הרבה פעמים), והיה לו אוהב 'בינוני', אוהב אותו, אבל לא כמו שאהב את הראשון. והיה לו 'אוהב שלישי', כמעט לא היה אוהב בכלל, רק 'לעת רצון' הוא אוהב אותו. והנה יום אחד הזמינו אותו ל'משפט' לפני ה'מלך'. מיד הוא רץ לאוהב הראשון, אמר לו, 'הרי אני אוהב אותך אהבת נפש, תמיד היית קרוב ללבי מאד, בא ביחד אתי לפני המלך, תעיד עלי תעזור לי!', אמר לו: 'אני לא זז ממקומי, עד כאן 'אהבה', לא יותר מזה'. הלך לאוהב השני, ביקש ממנו שיבוא אתו, אמר לו: 'אני אלך אתך, אבל עד פתח ה'ארמון' של ה'מלך', לא יותר!'. וכשבא לאוהבו השלישי, אמר לו: 'אני אכנס אתך לארמון המלוכה, ואני אהיה מליץ יושר עבורך!'. זה המושל.

והנמשל פשוט: 'אוהב ראשון' שיש לאדם בעולם הזה - זה ה'ממונ' שאדם אוהב אותו 'בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו', אוהב

יג. במדרש (במדבר רבה פרשת אמור פר' כח ס' א) יש לשון: 'למעלה מן השמש', דהיינו בתורה, 'למעלה מן השמש' הכוונה למעלה מהנהגת המזלות, למעלה מהנהגת הטבע שהקב"ה טבע בבריאה (וכמבואר בספר נפש החיים שער ד פרק יח), תורה זה מציאות אחרת, (הארכנו בזה הרבה פעמים, שראינו שאנשים שעל ידי לימוד התורה פעלו מציאויות חדשות, קבעו וגזרו אומר, וכך היה). בזה 'יש יתרון' לעמלו של האדם.

אותו 'אהבת נפש'. וכאשר אדם מגיע ל'משפט' לפני ה'מלך', לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, בבית דין של מעלה, ה'אוהב' הזה נשאר במקומו, ב'כספת' ב'מניות' (אם לא ירדו...), שם זה מונח. לא יזוז ממקומו כלל. אבל יש גם את ה'אוהב השני', אלו בני משפחתו, הם ילוו אותו עד הפתח, עד שיקברו אותו בקבר. בוכים, אומרים 'קדיש'". אבל יש את ה'אוהב השלישי', שאדם לא אהב את זה אלא רק 'לעת רצון', וזה 'תורה ומצוות ומעשים טובים', שהוא לא רדף אחריהם כמו שצריך, עם כל האהבה ועם כל הלב ועם כל הנפש, כי זה היקר מכל. אבל דוקא ה'אהוב' הזה הוא שהולך לפני האדם ומקדם אותו בשעת ה'משפט'. 'והלך לפניך צדקך' (ישעיהו נח ח). 'שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד' (אבות פרק ו משנה י). על זה צריך האדם לתת את הלב ואת הדעת.

'תפלות אבות תקנום'

יד.

בגמרא מסכת ברכות (כו:) יש חקירה מי תיקן את התפלות, ויש בזה מחלוקת, רבי יוסי ברבי חנינא אומר 'תפלות אבות תקנום', האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הם שתיקנו את התפלה. ורבי יהושע בן לוי אומר 'תפלות כנגד תמידין תקנום', כנגד 'קרבנות' תיקנום. וכבר אמר אותו גדול: היום לדאבונו 'כולי' עלמא לא פליגי' ש'תפלות אבות תקנום'. למה? כי רק אם ח"ו אדם מת לו אביו או אמו, רק אז הוא 'נוכר' שיש 'תפלה', הוא הולך שלשה פעמים להתפלל בבית הכנסת. נמצא שמי תיקן לו את התפלה הזו? אבא שלו. אלמלא שאביו היה מת לא היה בא בכלל לבית הכנסת. 'שנה ראשונה' הוא מוכרח לבוא, בכדי לומר 'קדיש'. הוי אומר: 'תפלות אבות תיקנום'. אבא שלו תיקן לו את זה (וכ"ה בהגדה של פסח מבית לוי עמוד קפו בשם הבית הלוי).

בשעה שטוב לו הוא לא זוכר כלום - רק אם חלילה וחס קורה איזה 'אסון' נזכרים שיש בורא לעולם, ויש תפלות, ויש בית הכנסת, ויש יהדות. רק אז הוא 'נוכר' ובא. איך יתכן כזאת?! איזה דרך זו?!

זה שלימד אותנו שלמה המלך: 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש?!'. שום דבר. לא יקח אתו כלום. חליפה אחת יש לאדם בלא 'כיסים' - ו'תכריכים' שמה. צריך לאסוף בדברים שהם 'קודם לשמש', 'למעלה מן השמש'.

לכן אמרו רבותינו (שבת שם), כיון שתחילת ספר 'קהלת' וסוף ספר 'קהלת' מדובר על יראת שמים^{טו}, לכן השאירו את ספר 'קהלת', ולא 'גנזו', לא הסתירו את זה מכלל ישראל. כיון שתחילת ספר קהלת הוא 'יראת שמים', שהוא פתח: 'הבל הבלים אמר קהלת, הבל הבלים הכל הבל' (קהלת א ב), שבע פעמים הדגיש שלמה המלך החכם מכל האדם שכל העניינים של קנייני העולם הזה זה הבל (וע"ע ב"ב ק: טו). **וסופו** של ספר 'קהלת': 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור - כי זה כל האדם' (קהלת יב ג), מה הפירוש 'כי זה כל האדם?', מבארים הקדמונים, שעל ידי קיום תרי"ג מצוות בונה

טו. א"ה: בגמרא שבת (שם), תחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה. אבל רבינו שליט"א כאן מפרשו לגבי 'יראת שמים', שתחילתו יראת שמים וספו יראת שמים. ובאמת מוצאתי בספר זאת המנחה (דרוש פד עמוד תשמה) שכך גירסתו בגמרא שבת שם. וכן הביא בספר מגלה עמוקות (פרשת תזריע), ובספר מעשה השם (חלק מעשי תורה פ"ז). וראה בכד הקמח (ערך אבל).

טז. ובמדרש קהלת (פר' ג ס"י יא) אמרו חז"ל שאם מיישהו היה בא ואומר: 'כל העולם הזה הבל הבלים!', אומרים לו: 'מחילה מכבודך, אתה לא טעמת מענייני עולם הזה, ובשביל זה אתה אומר 'הבל הבלים', שהכל לא שווה כלום. כי אתה לא טעמת! תטעם - ותראה שזה טוב...'. אבל כאשר שלמה המלך ע"ה, החכם מכל אדם (מלכים א ה, יא), שהיה העשיר העצום ביותר, שאין הכסף נחשב בזמן שלמה מאומה (מלכים א י כא), והוא בא וקובע מציאות: 'דע, הבל הבלים! הכל הבל!', אפשר לסמוך עליו בשתי ידיים (וע' ביאור הגר"א משלי א, א). זה תחילתו של ספר 'קהלת'.

האדם לעצמו את ה'חלוקא דרבנן' שלו, את ה'נשמה' האלוקית שלו, שתהיה שלימה (לא 'פגומה' ולא 'חסרה').

יז. תרי"ג מצוות כנגד תרי"ג איברי האדם

הרי זה ידוע ומפורסם ש'תרי"ג מצוות' מכוונים כנגד תרי"ג איברי האדם, שס"ה לאוין - כנגד שס"ה גידין, ורמ"ח מצוות עשה - כנגד רמ"ח איברים. וכשאדם טורח בקיום מצוה אחת מהם, כנגד זה הוא מתקן ובונה לעצמו את האבר המסויים המקביל לאותו דבר. ולהיפך - להיפך, כאשר אדם ח"ו חסר ונגרע ממנו איזה 'מצוה', כנגד זה נפגם בו האבר המסויים והמקביל למצוה הזו (ע' שערי קדושה למהרח"ו ח"א שער א). ולכן אמרו (ע' לרבינו שליט"א בספר זרע חיים ס' כט אות א, ובדרשות הר"ן דרוש ו): 'חולי הגופות יעיד על חולי הנפשות'. אם אדם רואה שגופו חולה, אות וסימן הוא שיש איזה חולי גם בנפש.

'כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם'

לכן אומרת הגמרא במסכת בבא בתרא (קטז:): 'כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים'. לא אמרו שילך ל'פרופסור' אלא ילך ל'חכם'. מה ההבדל? ה'חכם' רואה גם את ה'שורש' של הסיבה הרוחנית המסתתרת אחרי החולי הגשמי. לכן ילך ל'חכם' וברגע שימצא את הרפואה, יעשה 'טיפול שורש' בעצם החולי הרוחני, ממילא גם ה'איבר הגשמי' יבריא.

'רפואה' לכל דבר זה 'תשובה'

ראיתי מובא על רבינו הקדוש ה'בעל שם טוב' ע"ה, שהיה בזמנו חולה אחד שכל מערכת הגידים שלו התכווצה נפגמה ונפגעה (בר מינו), היה מצב אנוש ממש, והוא לא הניח רופא ו'פרופסור' בעולם שלא ניגש אליו שיירפא אותו. וכולם נואשו ממנו, לא מצאו לו שום תרופה. לא ידעו איך לפתור את החולי הזה. אמרו לו: 'תראה, יש איש אלוקים קדוש ונורא, סע אליו אולי הוא ימצא לך איזה רפואה!'. וכך היה, נסע אל ה'בעל שם טוב' ע"ה, וכשהוא בא אליו והוא ראה שכך מצבו, נתן לו 'רפואה', 'רפואת הנפש', במה להזיח ובמה להשמר ובמה להשתדל, בהזירות בקיום המצוות באופן מיוחד. וכך הוא עשה. ובמשך

זהירות בענייני השמיעה עד למאד

צריכים להשגיח ולהזהר במאד, שה'שמיעה' תהיה באמת שמיעה טובה. ולדאבוננו יש כל מיני 'יצר הרע', כל מיני 'המצאות' ו'תחבולות', בכדי שאדם ישמע כל מיני 'שמיעות' אסורות, ואחר כך הכל פגום, והכל לא הולך כמו שצריך. צריך להשגיח: 'שמעו ותחי נפשכם'. בלי 'אוזניים' אדם חסר לו ב'חיות' שלו. 'שמעו - ותחי', על ידי ה'שמיעה' יהיה חיות לנפש (ע' שמות רבה פר' כז ס"ט). לא כל דבר ל'שמעו' ולא כל דבר ל'קראו'. הדברים מוזיקים, ואחר כך זה גורם קירור לאדם.

בפרט דיבור של 'ליצנות', 'אשר קרך בדרך' (דברים כה יח), שאדם שומע איזה 'דיבור' אחד איזה 'ביטול' אחד, משהו קטן, לא צריך הרבה, וכבר כל מה ששמע יכול להתבטל. לא לחינם אמרו רבותינו שליצנות אחת דוחה מאה תוכחות. אדם שמע מאה תוכחות, יכול להיות אפילו תוכחות של גדולי ישראל, אפילו של 'ירמיהו הנביא', אבל ליצנות אחת דוחה את הכל. אם שמע ליצנות אחת הכל נדחה. לא רק מה שמכאן ולהבא הוא ישמע, אלא למפרע הכל יכול להדחות ולהפלט החוצה.

הזמן הוא החלים והבריא. הלך ל'פרופסור' הגדול שטיפל בו, נכנס אצלו, ה'פרופסור' רק ראה אותו נדהם. אמר לו: 'הרי לפי חוקי הרפואה אין לך שום תקנה, כל מינך צריך להישאר עם החולי הזה ולמות אתו. מי ריפא אותך? איזה רופא גדול מצא לך רפואה?!'. אמר לו: 'שום רופא לא מצא רפואה, אבל ה'רפואה' באה לי על ידי איזה רב גדול וקדוש שהוא שחל את הישועה ודרכו הייתה הרפואה'. אותו 'פרופסור' רץ אל ה'בעל שם טוב' ע"ה, שאל אותו: 'איזה רפואות השתמשות? איזה 'סירופ', איזה 'כדורים' נתת לו שריפאת אותו?'. אמר לו ה'בעל שם טוב': 'לא 'סירופ' ולא 'כדורים' ולא שום דבר, אנחנו חקרנו ודרשנו את 'חולי הנפשות', ממה קרה לו הדבר הזה? והתברר לנו שזה קרה לו מחמת שהיה איזה 'מום רוחני' מסויים, ולכן ברגע שסילקנו את זה בהכרח שנסתלק ה'מום הגופני' שלו!'. שאדם ידע: 'רפואה' לכל דבר - זה 'תשובה'.

'תן רטיה על האוזן - וכל הגוף מתרפא'

רבינו ה'פלא יועץ' (ערך שמיעה) מאריך על זה, ונביא קצת מדבריו הקדושים, "אמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה פר' כו ס"ט) על הפסוק 'שמעו ותחי נפשכם' (ישעיה נה ג). בוא וראה שלא כמידת הקב"ה מדת בשר ודם. מדת בשר ודם, אדם שנפל מן ההג ונתמלא כל גופו מכות", היה איזה 'תאונה', ומישהו נפל מהגג כמה קומות על הרצפה, נשבר כל גופו, כל מיני חבטות ומכות הוא קיבל, "הרופא נכנס אצלו וממלא כל גופו רטיות", נותן לו 'תחבושות', כורך אותו כולו 'מרישא ועד סיפא' ב'תחבושות' בשביל להבריא אותו, זה 'בשר ודם', "אבל הקב"ה אינו כן, אלא אדם מלא עוונות", אפילו אם האדם ח"ו מלא בעוונות, "אמר לו הקב"ה תן רטיה על האוזן וכל הגוף מתרפא. הדא הוא דכתיב 'שמעו ותחי נפשכם'", ה'שמיעה' זה רפואה לכל גופו. ובאמת זה כך, אם אדם בא ומשתתף בשיעורי תורה בקביעות יום ביומו, (לא רק כאשר יש לו איזה סיבה מסוימת בדוקא), שומע 'דברי תורה', זה מחיה אותו. הלב 'חי' וכל הגוף 'חי'.

מוחלין לו כל עוונותיו

מוסיף ה'פלא יועץ', "ועוד אמרו רבותינו ז"ל (קהלת רבה פ"ט משלי רבתי פר' י) שהשומע בחיבה דברי החכם שיושב ודורש והעונה אמן יהא שמיה רבא שאומרים על דברי אגדה, קורעין לו גזר דין של שבעים שנה ומוחלין לו על כל עוונותיו" (שבת קיט:). עד כדי כך.

ה'שמיעה' מביאה לידי מעשה יותר מה'לימוד' בעצמו

מה המעלה של הדבר הזה? מפרש ה'פלא יועץ', "והטעם שחשובה כל כך השמיעה, הוא על דרך אומרים", כמו שאמרו רבותינו בגמרא (קידושין ל:), "תלמוד גדול שמביא לידי מעשה". כשאדם לומד - לא להסתפק ב'לימוד' גרידא, שהוא 'יודע', אלא כל לימוד צריך לבוא לידי

'מעשה', (והארכנו על זה באחד השיעורים), גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, "כך השמיעה מביאה לידי מעשה, יותר מן הלימוד", ו'שמיעה' זו היא לא רק 'שמיעת האוזן', 'שמע ישראל', אלא זה 'שמיעה' עם הבנה וקבלה של קיום הדבר ולעשות את הדבר, זה יביא אותו לידי מעשה, ולקיום המצוות. השמיעה מביאה לידי מעשה - יותר מהלימוד. לכן רבותינו הפליגו בדבר הזה. "שיותר פועלת השמיעה ממי שיש לו לשון לימודים, שדורש בצחות לשון רחב, יותר מאם ילמד בעצמו ספרי מוסר", וסימן לדבר שמע בני מוסר אביך", ולכן "מתוך שרואה היצר הרע גודל מועלת שמיעת דברי מוסר ודברי אגדה" דברי 'יראה', "שכל מזה שהוא מרויח", היצר הרע במה שהוא מכשיל את האדם, "מפסידו על ידי שישמע האדם דברי מוסר, שהרי על ידי השמיעה נמחלין עונותיו וחוזר למוטב, לכן מסיתו היסת כפול שיהא שונא את התוכחות ויקוץ בהם, ואל החכמים לא ילך, ומתוך כך דריש איש כסיל ישר בעיניו, כי החליק אליו בעיניו היצר הרע בחלקלקות לשונו שיסבור שהוא שלם בכל, 'גבר בגוברין', מנוקה מעוון, מאחר שהעברות החמורות שדש בהן נעשו לו כחיתר, ולבבו לא יכאב ולא יתן לב לשוב". היצר מפריע בדבר הזה. הוא יתן לאדם ללמוד הרבה דברים, אבל דוקא במקצוע הזה יפריע לו. למה? כי השמיעה הזו תחייה אותו. לכן היצר לוקח את זה לעצמו.

יח. וצריכים לדעת שאם אי אפשר לו לשמוע מאחרים, אינו פטור, כי 'שמיעה' יכולה להיות כשאדם עצמו 'משמיע' לעצמו, לא צריך דוקא 'שיעור', אלא ישמיע לעצמו דברי יראה ותורה, אדם שקובע לעצמו עיתים לתורה בלימוד תורה ולימוד ספרי מוסר ויראה, ויושב בתוך ביתו ולומד, גם זה יכול להשפיע עליו לטובה.

אם לא לומדים את הדינים - נכשלים

עוד מוסיף ה'פלא יועץ', "ויש עבירות שלא ידע כלל שהם עבירות", מי שלא לומד, מי שלא משתתף בשיעורי תורה, יכול לעשות הרבה פעולות שלפני עניות דעתו הם מצוות, ולבסוף יוצא מזה קלקול וחסרון. "ויש שלמצוה תחשב בעיניו על דרך דכתיב יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות" (משלי יד ב). וה'פלא יועץ' הוא מביא כאן דוגמא על רבי עקיבא, "וכעובדא דרבי עקיבא בתחילת שמושו דמייתי הש"ס", כך מובא במסכת דרך ארץ (זוטא פ"ח) והתוספות הביאו את זה במסכת כתובות (יז. ד"ה מבטלין), שהוא העיד על עצמו, תחילת שימושי לפני כחמים מה הוא? רבי עקיבא מספר מה באמת גרם לו את תחילת שימושו לפני חכמיו, "שמצא מת מצוה", פעם אחת היה מהלך בדרך, בין עיר לעיר, ובשעה שהיה הולך בדרך הוא מצא שם מת, ראה איזה יהודי אחד מושלך שם בדרך מת, 'גמילות חסד של אמת', זה דבר גדול לטפל בו, מה עשה? הרים אותו רבי עקיבא על כתפו "ונטלו כל כתפו והביאו לעיר", והלך איתו ארבעה מילין בכדי לקבור אותו. מהלך מרובה עם המת על כתפו, בכדי לקחת אותו ל'בית העלמין', כדי שלא יהיה מושלך באמצע הדרך, שיהיה מאכל לעוף השמים ולחייית השדה. הביא אותו לעיר וקבר אותו. בא לפני חכמים - לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע - וסיפר להם: 'שמעו רבותי, היום מצאתי מת מצוה, ולא היה מי שיטפל בו, ואני טרחתי עליו הרבה, הזעתי עליו הרבה, לקחתי אותו אני על גופי, לא פחדתי כל הדרך ממנו, (כמו שיש מפחדים..). אלא הלכתי צעד אחד צעד עד שמצאתי לו מקום מנוחה בבית העלמין'. "ואמרו לו חכמינו ז"ל", אתה חשבת שאתה עושה מצוה, אבל דע לך: "על כל פסיעה נתחייבת מיתה למקום". על כל צעד וצעד שעשית עם ה'מת מצוה', אתה ח'ו מחוייב מיתה למקום. שאל אותם רבי עקיבא: 'למה? אני עשיתי 'חסד' נפלא, לקחתי אותו לקבורה!'. אמרו לו: 'ההלכה

אומרת 'מת מצוה קונה מקומו' (עירובין יז סע"א), שם היית צריך לקבור אותו, לא לטלטל אותו ולחפש לו מקום אחר!'. "אז אמר", רבי עקיבא, "אם כשחשבתי לעשות מצוה" וטרחתי והתאמצתי והזעתי, "כך", שנתחייבתי מיתה למקום ח"ו, "כשאני חושב לעשות עבירה על אחת כמה וכמה", גדול העונש וחמור הדבר, "מיד קבל עליו לעסק בתורה", לשמש תלמידי חכמים. וזה מוסר השכל בשבילנו: אדם שלא יודע, הרבה פעמים - עם כל הכוונה הרצויה - הוא יכול להיכשל באיסור. כאן כוונתו של רבי עקיבא הייתה רצויה, הוא באמת רצה לדאוג לנפטר, (זה היה לפני שלמד תורה, באותם ארבעים שנה הראשונות), זה כבוד גדול ומצוה גדולה לפי הבנתו - אבל זה לא לפי דעת תורה. אם אדם חסר לו השמיעה יתהלך בחשיכה, "ורבה רעת עם הארץ, בחשכה יתהלך, אוסר את המת ומתיר אסורים ומרעה אל רעה יצא", מי שרוצה באמת להינצל מהרעה של הדברים הללו, צריך להשגיח על ה'אוזניים', על 'שמיעה'.

'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע'

'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע' (משלי יג כ), ודרשו רבותינו: 'הולך את חכמים יחכם - זה ההולך אל החכם'. וממילא זה מוכרח שהוא קונה לעצמו איזה מעלה, איזה דבר טוב, איזה הנהגה יפה. דרשו רבותינו (אבות דרבי נתן פרק יא), משל למה הדבר דומה, למי שנכנס לחנותו של 'בשם', יש חנות שמוכרים בה את ה'בשמים' שיש בהם ריחות טובים נעימים ונפלאים, ואדם נכנס לשם, אפילו לא קנה כלום, רק מפטפט עם המוכר 'על דא ועל הא', כבר נדבק בו ריח טוב, נקלט בבגד שלו איזה ריח טוב, וכשהוא יוצא החוצה, כל גופו וכל בגדיו יש בהם ריח טוב מהבשמים שהיו שם בחנות הזו. זה 'הולך את חכמים יחכם'. אם אדם בא ל'שיעור תורה', איזה 'שיעור' שיהיה, בהכרח הוא

קונה לעצמו איזה דבר טוב אחד. הרבה יותר - אבל ודאי שיש לו איזה ריוח ומעלה מהדבר.

אבל 'רועה כסילים ירוע', מי שהולך להיות רועה של הכסילים, 'מנהיג' של הכסילים, ממנים אותו: 'תהיה קצין בשבילנו, נמנה אותך 'ראש' בשבילנו!', מבטיח לו שלמה המלך ע"ה: 'ירוע'. יתפורר. כמו 'תרועם בשבר ברזל' (תהלים ב ט). נשבר לרסיסים. לא יהיה לך מזה רווח, יהיה לך מזה רק שבירה, ורק יאבד את הכל. הכל יתפורר מחמת זה. הא למה הדבר דומה? לאחד שנכנס לחנות של 'בורסקי' - זה מלאכה של 'עיבוד העורות', היו מעבדים את זה עם צואה של כלבים, איזה ריח באוש ומסריח היה שם, מי שהיה נכנס לשם היה צריך להכנס עם 'מסכת חמצן' - אפילו נכנס רק בשביל לדבר אתו, הוא לא השתתף במלאכה ולא לכלך את עצמו, הוא כבר קנה לעצמו ריח רע. כל מי שרואה אותו כבר לא יכול לעמוד במחיצתו. לא יכול להתקרב אליו.

'שומע לעצה חכם'

'שומע לעצה חכם' (משלי יב טו). 'שומע' - אם ה'שמועה' שלו בסדר, הוא שומע ל'עצה' של רבותינו, אדם כזה יהיה 'חכם'. (והרבה אפשר להאריך בעובדות ובסיפורים על אלה ששמעו לעצה והחכימו)^ט. הרבה

יט. סיפרנו פעם על גדול אחד בחוץ לארץ, היה פועל ישועות באופן יוצא מן הכלל, לפני כמאתיים שנה, קראו לו 'רבי מרדכי הצדיק', ויצא שמעו בכל העולם שהוא 'פועל ישועות' (ממש), 'מחיה מתים במאמרו'. והיה שם איזה אחד חולני מאד (ל"א), כל מיני מחלות היו בו, כל מיני ייסורים, וכשהוא שמע על הרב הקדוש הזה, הוא טרח מאד להגיע לאותו עיר, התאמץ, (זה לא כמו היום שבקלות נוסעים מעיר לעיר וממדינה למדינה. פעם היו צריכים להשיג הרבה כסף בשביל כל הדרך, וכל הדרך לנסוע על ה'עגלה', זה משבר גוף ונפש הטלטול הזה), ואחרי חודשיים הגיע

פעמים מטשטשים לו לאדם הדברים, הוא לא שם לב מה ה'עיקר' ומה ה'טפל', אבל על ידי שהוא שומע - 'שמעו ותחי נפשכם'.

לעיר, נכנס אצל הרב, אמר לו: 'כבוד הרב, מה אומר לך, אין לי איבר אחד שבריא מכף רגל ועד ראש, יש לי כל מיני חולאים (בר מינן), שמעתי עליך שאתה 'פועל ישועות' ואתה יכול להחיות גם 'גוסס', אני מבקש ממך, תרפא אותי בבקשה, תברך אותי איזה ברכה!' אמר לו הרב: 'אני לא יכול לעזור לך'. הוא שמע את זה הזדעזע, אמר לו: 'מה יהיה אתי? אני חייב רפואה!', אמר לו הרב: 'אני אשלח אותך לאיזה 'פרופסור' בעיר 'אניפולי' (איזה עיר קטנה שם) והוא במאת האחוזים ירפא אותך!'. אותו אחד שמע את זה, התאכזב והצטער מאוד, כל הדרך הוא מצפה ומחכה, ובסוף דוחים אותו לאיזה 'פרופסור' ב'אניפולי', עוד הפעם מלטולי הדרך והוצאות הנסיעה. אבל מה שהרב אמר לו - הוא עושה. נסע. עוד חודש נסיעה לאותו 'פרופסור' בעיר 'אניפולי', הגיע לשם בשעה טובה ומוצלחת, פנה לאנשי העיר: 'תעזרו לי, אני חולה מאוד (ל"א), ואני צריך את ה'פרופסור' שלכם'. אמרו לו: 'בעיר שלנו אין שום פרופסור!'. חשב אולי הרב טעה, אולי 'ד"ר' (לא 'פרופסור'), אמרו לו: 'גם ד"ר אין כאן'. שאל אותם: 'מה יש לכם כאן?', אמרו לו: אפילו 'חובש' שיודע לשים 'יוד' ותחבושת אין לנו כאן'. איזה צער ואיזה עוגמת נפש. שבר כלי, מטלטל ממדינה למדינה. אחרי חודש של נסיעה וטלטול בדרכים, חזר בחזרה אל הרב, אמר לו: 'אני תמה על מה שאמרת לי ללכת ל'פרופסור' בעיר 'אניפולי', אין שם לא 'רופא' ולא 'ד"ר' ולא 'פרופסור' ולא כלום, לשם מה שלחת אותי עד שם? אני בקושי חי!'. שאל אותו הרב: 'אמור לי, כאשר יש אחד חולה בעיר הזו, מה הם עושים אותם אנשי העיר?', אמר לו: 'מתפללים לקב"ה!'. אמר לו הרב: 'זה ה'פרופסור' ששלחתי אותך אליו. לימדתי אותך לקח. אתה בא לרב, אומר לי 'אתה פועל ישועות', שכחת שיש בורא לעולם, כל הדרך הארוכה בנסיעה עד אלי מה חשבת? 'אני אבוא לרב ואני אספר לו את הצרות שלי ואת החולאים שלי והוא יאמר לי תהיה בריא ואני אהיה בריא'. שכחת שיש מנהיג לעולם, ש'יש מנהיג לבירה', זה לא תלוי בנו זה תלוי בו. לכן שלחתי אותך עד שם, כדי ללמד אותך מוסר, שאין להם 'רופא', שאין

זהירות משמיעת לשון הרע ודברים בטלים

וה'פלא יועץ' בהמשך מוסיף כנגד זה 'סור מרע': "וכשם שמצוה לשמוע דברי חכמים המלמדים לאדם דעת את חוקי האלוהים ואת תורתיו, ואיזו היא דרך ישרה אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו ומעשים אשר לא יעשו. כל קבל דנא אמרו רבותינו ז"ל (כתובות ה:) אל ישמיע אדם לאזנו דברים בטלים, שהן נמות תחלה לאיברים. ועוד אמרו (שם) מפני מזה האצבעות דומות ליתדות, ואוזן כולה קשה והאליה רכה, שאם ישמע דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה ויתן אצבעו עליה כדי שלא לשמוע, כי לא טובה השמיעה". וזה לא 'מליצה' בעלמא, זה אמת לאמיתותה, הלכה פסוקה. ה'חפץ חיים' ע"ה בהלכות לשון הרע (כלל ו סעיף ה) כותב, שאם אדם מזדמן לו להיות בחבורה של מספרי 'לשון הרע', (קורה הרבה פעמים שיושבים ומדברים על זה ועל זה, ואחר כך מתגלגל ללשון הרע, על פלוני ועל אלמוני), ולא לכל אחד יש את האומץ לקום וללכת, (הוא חושב לעצמו: 'אם אני אקום ואלך, מה יאמרו עלי? שפתאום נעשיתי 'חסידא קדישא', פורש ועוזב אותנו'), הוא מוכרח להשאיר שם. מה יעשה? הרי אסור לשמוע 'לשון הרע', ושמיעת 'לשון הרע' זה לאו דאורייתא, (זה לא 'מידת חסידות'). מה יעשה? צריך לקיים דברי רבותינו שישב ויסתם את אוזניו. אבל גם זה קשה לו (כי הוא חושש מ'מה יאמרו...') דבר ראשון צריך בהחלטה גמורה לקבוע בתוך לבבו שהוא לא מאמין ולא מקבל שום דיבור מהדיבורים הללו. (לא יאמר: 'מה אני יעשה? אני 'אנוס', לפחות נשמע מה הם אומרים... 'אני לא מדבר, אני לא משתתף, אני רק מטה אוזן, רק שומע'.. איסור גמור). ודבר שני, אם יכול להראות להם 'פנים זועמות', לא שהוא יושב עם 'חיוך על השפתיים' שהוא יש לו חלק וצד בדבר,

'רפואה', מה עושים? מתפללים לבורא עולם. הקב"ה 'רופא כל בשר ומפליא לעשות'. זה לימוד מוסר שרציתי שתלמד. כך הוא אמר לו.

אלא הוא מראה ו'מפגין' שלא ניחא ליה, שהם לא מדברים כדת וכהלכה. כך הוא מחוייב לעשות על פי ההלכה. אבל דבר ראשון: לברוח. לצאת. ימצא איזה 'תירון' ויצא. ימציא להם 'תירון' ויצא. יאמר להם שהוא 'חולה'.. הרי אם הוא ישמע את ה'לשון הרע' שלהם, הנפש שלו תפגם והוא יהיה חולה. ה'חפץ חיים' ע"ה (בספרו חפץ חיים בפתחה חלק הלאוין אות ד ובהל' לשון הרע כלל ו אות ו) מביא מצוואת רבי אליעזר הגדול כי מי שנמצא בחבורת מדברי לשון הרע - מחתימים את כל החבורה הזאת בשמים כ'עושה רשעה'. כולם כרשעים. [וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ח (פרשת ויגש עמוד לז). ע"ש].

צריך האדם שיהיה פיקח תחילה, עם מי הוא נמצא ועם מי הוא מדבר. יש אנשים שכל סיגם ומהלכם זה לשון הרע ורכילות. לא להתקרב אליהם לא לשמוע מה חדשות יש בעיר, תטה דרכך מאיתם. שמיעה מזיקה לגוף ומזיקה לנפש. צריך להשתדל לברוח מהדברים הללו. לא יתקרב לזה.

ה'סקרנות' לדעת 'חידושים'

מוסיף הרב 'פלא יועץ' ע"ה, "ויש בני אדם שמתענגים מאד לשמוע חידושים", לא 'חידושי תורה', כשהוא שומע 'חידושי תורה' הוא נרדם 'על המקום'.. זה סגולה ל'שינה' אצלו.. לא על זה מדובר, מדובר על חידושים של 'דברים בטלים', יש לו 'עונג' מזה, "ויש שאם יראה שנים שמדברים ולא שמע מה הם מדברים, או ששמע חצי דבר ולא שמע כולו, נפשו יוצאה ומכרכר כמה כרכורים ומשתדל בכל עוז לידע את הדבר, לא ישקוט ולא ינוח עד שידעהו". "וזה חולי רע". כמה שתשמע פחות - עדיף. צריכים לדעת יש דברים שה'קיצור' בהם זה

מעלה גדולה. גם ב'שמיעה' של 'פטפוט' הבל סרק ולשון הרע, אל תטה אוזן ואל תשמע. מה זה יועיל לך כל הדברים הללו? מה תרוויח מזה? איזה רווח יהיה לך מזה? לא צריך את ה'סקרנות' ואת השמיעה הזו שהיא מזיקה לאדם. "והוא הבל ורעות רוח, שאם הדבר יש צרך שידעהו, יבקשהו ממקומו להודיעו, ואם אין צרך שידעהו, מה יתן לו ומה יוסיף לידע דברים בטלים".

הנוקים וההפסדים הנגרמים לאדם על ידי זה והחסרונות הרבים הבאים על ידי מידה מגונה זו, מבאר ה'פלא יועץ', "וזה שיש בו מדה רעה זו, כמה רעות עושה, אחת, שמניח התורה מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים לשמע דברי חידושים, והן הן יהיו בעוכריו לערבב דעתו בתפלתו, כי כל החידושים ששמע כולם נקבצו באו לו למוחו בשעת תפלתו", בשעה שהוא מתפלל הוא נזכר בהכל, הרי בתפלה תמיד 'ספר הזכרונות' פתוח, הוא נזכר בכל ה'שמועות' ששמע ובכל ה'דיבורים', 'פלוני אמר את ה'דיבור' הזה, הייתי צריך לענות לו תשובה ניצחת', ו'מחשבה' מולידה 'מחשבה', (ואחר כך הוא מגיע ל'מודים', והוא לא יודע איך הוא הגיע לשם.. מתחיל לעשות מהלך הפוך 'איך הגעתי לכאן?', הוא מתחיל לחשוב איזה מחשבה הולידה מחשבה), עד שגמר את התפלה והוא חוזר לעסקיו ולדיבוריו. זה שכרו ופעולתו של אחד שכל הזמן שקוע בשמיעות האסורות הללו. (וה'פלא יועץ' מונה עוד כמה וכמה חסרונות הבאים על ידי מידה מגונה זו). תברח מהדברים האלה. תצמצם בדברים הללו. שמעו דברי אלהים חיים ותחי נפשכם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

א. בענין עמרם ראה את יעקב אבינו

שמות (ו' כ'): "ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה, ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה".

ובתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שם: "ונסיב עמרם ית יוכבד חבבתיה ליה לאנתו, וילידת ליה ית אהרן וית משה, ושני חייו דעמרם חסידא מאה ותלתין ושבע שנין, חייא עד דחמא ית בני רחביא בר גרשום בר משה".

ותחילה וראש יש להעיר כי רחביה היה בן אליעזר בן משה רבינו ע"ה, ולא היה בן גרשום, וכמפורש בספר דברי הימים א' (כ"ג י"ז): "בני משה גרשום ואליעזר, בני גרשום שבואל הראש, ויהיו בני אליעזר רחביה הראש, ולא היה לאליעזר בנים אחרים, ובני רחביה רבו למעלה", ולכן נראה שנפלה כאן טעות הדפוס בדברי המיוחס ליונתן בן עוזיאל ודוק. [ועיין לרבינו בחיי ז"ל שמות (י"ח ד') שכתב להסביר מדוע היה ריבוי גדול בבני רחביה, ועיין שם בדברי הגאון הנצי"ב ז"ל בספרו העמק דבר, ובספר אור החיים הקדוש שמות (ל"ב ב'), ובמדבר (י"ד י"ז) ע"ש. ועיין בספר תיקוני זהר (תיקון כ' דמ"ג ע"א)].

ודברי המיוחס ליונתן בן עוזיאל שעמרם זכה לראות דור רביעי מבניו, דהיינו את בני רחביא בן אליעזר בן משה - בעניותו נעלמו ממני, שהרי במסכת בבא בתרא (קכ"א ב') מבואר להדיא שם שעמרם ראה ליעקב אבינו ונולד באותן שבע עשרה שנה שחי יעקב במצרים ככתוב ברשב"ם ז"ל ושיטה מקובצת שם, ויעקב אבינו נסתלק לחיי העולם הבא בשנת ב' אלפים רנ"ה עיין בספר סדר הדרות ח"א (דל"ה ע"א).

ולפי זה גם אם נלך לקצה אחרון ונאמר שעמרם נולד בשנת פטירתו של יעקב יצא לנו ששנת הולדתו של עמרם היא שנת ב' רנ"ה ודוק. [ולשון הר"ב עבודת הקודש (ח"ג פל"ג): "יש מקום פלא איך

יסתפקו זקני ישראל וחכמיהם במציאותו יתברך והמה חכמים מקובלי האבות, ועמרם גדול הדור ביניהם מקובל מיעקב אבינו ע"ה, ולהאמור עמרם לא יכול היה לקבל מיעקב, וצריך לומר שאין כוונתו שקבל ממש וישר מיעקב אבינו אלא מאחרים שקבלו מיעקב, ועיין].

ומפורסם וידוע שיציאת מצרים היתה בשנת ב' אלפים תמ"ח, ואז משה רבינו היה בן שמונים ככתוב בתורה שמות (ז' ז'), ומשה נסתלק לחיי העולם הבא בהיותו בן מאה ועשרים בשנת ב' אלפים תפ"ח, נמצא שמשה רבינו נולד בשנת ב' אלפים שס"ח.

ואם עמרם נולד בשנת ב' אלפים רנ"ה יוצא שבעת לידת משה היה עמרם בן קי"ג שנה, ועמרם חי קל"ז שנה כנ"ל, ולפי זה נפטר בשנת ב' אלפים שצ"ב והיה אז משה רבינו בן עשרים וארבע.

והרמב"ן ז"ל בביאורו לתורה שמות (ב' כ"ג) כתב שבשעה שברח משה ממצרים היה כבן שתים עשרה שנה כאשר הזכירו רבותינו במדרש (שמות רבה פ"א ס"ה), ועל כל פנים לא הגיע לעשרים, ובעמדו לפני פרעה היה בן שמנים, אם כן עמד כמו ששים שנה בורח מלפני פרעה עש"ב.

וסדרן של דברים מבואר בילקוט שמעוני (שמות פרק ב' רמז קס"ח) שמשה רבינו בן עשרים ושבע שנה היה במולכו בארץ כוש, וארבעים שנה מלך שם, ובן ששים ושבע שנה יצא משה מכוש, ועשר שנים הושיבו יתרו בבית הסוהר, עד היות משה בן שבעים ושבע, ואז בקשה צפורה מאביה להנשא למשה ונתן לו יתרו את צפורה לאשה, כל זה מפורש בילקוט שמעוני שם, ועיין ברמב"ן שם.

נמצא שזמן נישואי משה רבינו לצפורה היה בשנת ב' אלפים תמ"ה, ואחר שנה נולד גרשון, ולפי זה נולד גרשון **חמישים ושלוש שנה אחר פטירת עמרם זקינו** דוק ועיין.

והשתא דאתינן להכי איך נפרנס דברי התרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שעמרם "חייא עד דחמא ית בני רחביא בר גרשום [או אליעזר] בר משה" אתמהא, ובעל כרחין צריך לומר דאינו סובר כדרשת הבבלי הנ"ל שעמרם ראה ליעקב, ואינו סובר כדרשות רז"ל שבהתגלות הקב"ה למשה בסנה כבר נפטר עמרם עיין בחיבורי הנכחי לעיל (סימן ##), ולדידיה עמרם נולד הרבה שנים אחר פטירת יעקב אבינו, ולענ"ד כל זה פלא וצריך ישוב. [ועיין בדברי הרא"ם ז"ל המובאים שיטה מקובצת בבא בתרא שם ודוק היטב].

והנה בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שמות (ו' י"ח) כתוב: "ובנו דקתה עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל, ושני חייו דקתה חסידא מאה ותלתין ותלת שנין חייא, עד דחמא ית פינחס הוא אליהו כהנא רבא דעתיד למשתלחא לגלותא דישראל בסוף יומיא".

וראיתי שם בפירוש על תרגום יונתן שתמה מאוד על דברים אלו דאיך קתה יראה את פינחס בן אלעזר בן אהרן ע"ש.

ולא ידעתי מדוע בעל הפירוש הנ"ל תמה רק על האמור, ולא תמה גם מה שכתב בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שעמרם ראה לבני אלעזר בן משה שגם זה אינו מוכן לכאורה וכנ"ל.

ועבשיו ראיתי לגה"צ רבי פינחס מפילץ זצ"ל בספרו היקר שפתי צדיק (פרשת וארא אות י"ד וט"ו) שגם הוא עמד בדברי התרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל הנ"ל במה שכתב שקתה ראה לפינחס נכד אהרן והן במה שכתב דעמרם ראה נכדי משה בנו, שאינו מתיישב עם חשבון הדורות והזמנים עש"ב.

והוסיף שם שמה שכתב שעמרם ראה נכדי גרשום, זה אכן כן יכול להיות שהתרגום סובר שמשה רבינו הוליד את גרשום בילדותו ונולדו גם בני רחביה טרם פטירת עמרם ופליג על המדרשים שמשה רבינו בא למדין בסוף ע"ש. [וצ"ב].

ובסוף דבריו כתב שבעל כרחין אין הכוונה שראו ממש, אלא קהת ראה את אהרן שהיה זורח עליו אור קדושת הכהונה ועל ידי זה ראה ברוח הקודש כל שלשלת קדושת הכהונה דפינחס, וכן עמרם ראה את משה רבינו במדרגתו שעל ידי זה זכו בני רחביה עיין שם, ועדיין צ"ע.

ב. בענין עמרם בן קהת החסיד

שמות (ו' כ'): "ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה". ובתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שם כה כתרם: "ושני חיי דעמרם חסידא מאה ותלתין ושבע שנין חייא".

ובס"ד נתעוררתי לדקדק דקדוק נכון, וגדול הוא אצלי, שיש להבין מדוע ומאי טעמא המיוחס ליונתן בן עוזיאל קוראו ומכתירו לעמרם בתואר **חסיד** כמפורש בדבריו, והלא דבר הוא וכעת ולא ראיתי מי שדיבר בזה, ונחזי אנן בעזר האל ב"ה חונן הדעת.

בבא בתרא (י"ז א'): "תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד".

ופירש רש"י ז"ל: "בעטיו של נחש, בעצתו של נחש כלומר לא היו ראויין למות אלא שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון בעצתו של נחש בעטיו תרגום של עצתו", ועיין שם בפירוש המיוחס לרבינו גרשום ז"ל.

ומתבאר שאותם שמתו בעטיו של נחש היינו **שמתו בלא חטא**, והוא תלמוד ערוך במסכת שבת (נ"ה ב') עיין שם.

ובספר הזהר הקדוש ח"א (דנ"ז ע"ב): "רבי ייסא אמר, כולוהו בני עלמא חמאן ליה לאדם הראשון בשעתא דמסתלקי מן עלמא, לאחזאה סהדותא דבגין חובוי דבר נש איהו אסתלק מעלמא ולא

בגיניה דאדם, כמה דתנינן אין מיתה בלא חטא, בר אינון תלתא דאסתלקו בגין ההוא עיטא דנחש הקדמוני, ואלין אינון, עמרם, לוי, ובנימין, ואית דאמרי אוף נמי ישי, **דלא חבו ולא אשתכח עלייהו חובא דימותון ביה**, בר דאדכר עלייהו ההוא עיטא דנחש כדאמרן.

ורבינו אברהם אזולאי ז"ל בספר חסד לאברהם (מעין ה' נהר ו') כתב: "הזוהמא שהמשיך הנחש על חוה ועל אדם ועל זרעו אחריו אין מי שניצול ממנה, אמנם אינם שוים בה, אמנם אין מי שלא היה בו קצת אחיזה, אפילו אותם הארבעה **שלא נמצא בהם שום חטא**, עם כל זה מתו בעטיו של נחש כנזכר, והענין כי אותו הזוהמא שנדבקה בו אי אפשר להסירה מן האדם רק אחר המות, שעל ידי הקבורה שמתנער הבשר בעפר נפרדת ממנו, אפילו היה צדיק גמור עם כל זה ימות בעטיו של נחש כדי להפריד אותה הקלי' שנדבקה בו מזוהמת הנחש בימי אדם כנזכר".

ובספר המופלא מגלה עמוקות על פרשת ואתחנן (אופן קצ"ט) כתוב: "נתחלל משה בביאתו לזה העולם, שבא מצד ערוה שאסרה תורה [אחר כך], שלקח עמרם את דודתו שעתידה התורה לאסור, שמזה הטעם אף על פי שעמרם היה אחד מחמשה בני אדם שמתו בעטיו של נחש, ונקרא עמרם על שם עמר נקי (דניאל ד' ט') **שלא חטא מימיו**, מכל מקום עבור זה הוצרך להתגלגל אחר כך ולבוא לעולם, גם בשביל זה הסתירה התורה ענין לקיחת אשתו ולידת משה, באמרו יילך איש מבית לוי" עכ"ל.

תהלים (ט"ז י'): "לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת", ובמדרש תהלים שם (פט"ז ס"א): "לא תתן חסידך לראות שחת שאפילו ריח **גיהנם** אינו מריח" ע"ש, ובספרי (פרשת נשא פסקא מ'): "וישמרך, ישמור רגלך מן גיהנם, וכן הוא אומר רגלי חסידיו ישמור ורשעים בחושך ידמו" ע"ש, וכן הוא במדרש במדבר רבה (פי"א ס"ה), ובמדרש תהלים (פק"א ס"ב): "אל יתן למוט רגלך

מהו אל יתן למוט בשעה שימוטו הכל לגיהנם אתם אינכם מוטים וכו', כשתמוט רגלם של רשעים אותה שעה אינכם מוטים שנאמר רגלי חסידיו ישמור ע"ש.

ומבואר באר היטב ד"חסיד" אין לו שייכות ל"גיהנם", ולא תתן חסידך לראות שחת כלשון הפסוק בתהלים, ואפילו ריח גיהנם אינו מריח כלשון המדרש, ולפי זה יוצא שעמרם אבי משה שאמרו עליו ש"לא חטא מימיו" וכן "שלא נמצא בו שם חטא", ואם כן בדין הוא שיוכתר בתואר "חסיד" שבודאי עמרם ירש מיד גן עדן ולא ראה פני גיהנם ודוק היטב.

ובל "חסיד" היינו חסיד מעיקרו שלא חטא מימיו, וכדפירש רש"י ז"ל בסוכה (נ"ג א'), ועיין בבא קמא (ק"ג ב') ובספר קהלת יעקב חלק מענה לשון (מערכת ח' כלל ונ"ח די"ד ע"ג), והיא בחינת עמרם שלא חטא מימיו כנ"ל, ולכן הוכתר בתואר "חסיד" ודוק. [בענין הגדרת "חסיד" דהיינו חסיד מעיקרו שלא חטא מימיו - הוא ענין ארוך, ועיין בזה בפרי מגדים או"ח (סימן קי"ט) ובספרו תיבת גמא (פרשת ויקרא אות ג'), ולגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל בספרו כל החיים (מערכת ח' כלל כ"ב), ובספרו ישמח חיים (מערכת ח' אות פ'), ובספרו ארצות החיים (דף ק"ו ודף ק"ז), ולבנו בספר יפה תלמוד ח"א סוכה שם, ובספר אוצר י"ד החיים (סימן רמ"ח), והגהות מקור חסד לספר חסידים (סימן א'), ובספרו ניצוצי אור סוכה שם, ובארוכה בספר בית אהרן ח"ט (ערך איש חסיד דרפ"ד ע"א), ובקובץ התורני היקר "נזר התורה" (גליון י"ג דף רס"ג) ציין בזה לשו"ת יהודה יעלה ח"א (סימן צ"ה), ולדרשות החתם סופר ח"א (לסוכות דף נ'), ובאריכות בהגהות שער יוסף (שם), וחידושי חתם סופר סוכה (נ"ג א') ובבא קמא (ק"ג ב'), ולבנו בספר כתב סופר על התורה (ליקוטים בסוף הספר), וקובץ שערי תורה ח"א (קונטרס א' סימן י"א אות ג'), ובספר פסקי תשובה (דברי חכמים דף ק"ז) וע"ש, ונתבאר במקומו בס"ד].

ומצאתי בספר המופלא מגלה עמוקות על התורה (פרשת וזאת ברכה):
 "ה' מתו בעטיו של נחש בזוהר פרשת בראשית, וסימן שלהם **ימין** ה' רוממה, לו"י, עמר"ם, יש"י, בנימי"ן, סופי תיבות ימי"ן, ולפי דברי תלמוד שלנו סימן **בנים** אתם לה', כלא"ב בנימי"ן יש"י עמר"ם [סופי תיבות בנים], ולפי דברי זוהר נרמזו בפסוק כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת שתודיעני אורח חיים נעימות בימינך נצח, **שהיו ראויים לחיות לנצח**, ורק עבור עטיו של נחש מתו" ודוק היטב.

ויש לי להבין מה שכתב כאן בספר מגלה עמוקות ה' מתו בעטיו של נחש, וכן כתב במגלה עמוקות (פרשת ואתחנן) **חמשה** בני אדם שמתו בעטיו של נחש, והבאתי דבריו לעיל, והרי הן לסברת התלמוד והן לסברת ספר הזהר הקדוש אינם אלא **ארבעה** וכמו שהביאם הוא עצמו כאן, ואולי צירף סברת הזהר הקדוש שם ח"א (דנ"ג ע"א) "יהושע לא מית אלא בעיטא של נחש", אלא שהיה לו גם להזכירו בהדיא, ועיין לגאון חיד"א ז"ל בהגהות ניצוצי אורות לספר הזהר שם, ובספרו דבש לפי (מערכת ד' אות ה'), ובארוכה בספר היקר שערי הלשם ח"א (סימן ד', וסימן י"ח פ"א), ושם ח"ב (סימן ב' פ"ב וסימן י"ג פ"ג), ובספר שערי זהר שבת (נ"ה ב') ואכמ"ל.

ובאופן נוסף יש לפרש מדוע הוכתר "עמרם" בן קהת בן לוי בתואר "חסיד", והוא עם דברות רבינו השל"ה הקדוש ז"ל שבספרו שם (מסכת יומא הלכות תשובה אות ט') כתב: "עמרם תיקן חטא סדום אשר לא זכרו עשות **חסד** עם רעיהם, ועמד הוא וגמל חסד עם כל ישראל, לשמוע בקול בתו לעשות זיווגים שניים אחר שפירש ממנה כדי שתהר ותחיל למשה מושיעם ממצרים, אשר נאמר עליו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל".

ומפורש לנו עמרם גמל חסד עם כל ישראל ובזה תיקן חטא אנשי סדום שמנעו צדקה וחסד, ולכן נקרא עמרם חסידא, וזו

לשון הרמח"ל ז"ל בספרו מסילת ישרים (פרק י"ט): "והנה גמילות חסדים הוא עיקר גדול לחסיד, כי חסידות עצמו נגזר מחסד", ועיין בספר הזהר הקדוש ח"ג (דפ"א ע"א), ובהקדמת ספר תיקוני זהר (ד"א ע"ב) חסידים מסטרא דחסד ודוק היטב. [ק"ק לשון רבינו השל"ה שעמרם עשה זיווג שני עם יוכבד כדי שתהר ותוליד למשה כנ"ל, והרי כשעמרם פירש מיוכבד היתה כבר מעוברת במשה שלשה חדשים, עיין סוטה (י"ב א') ומדרש שמות רבה (פ"א סי"ג) וצ"ב].

ומצאתי לרבינו חיים ׳ עטר ז"ל בספרו אור החיים הקדוש בראשית (מ"א נ') שכה כתב: "מדבריהם יוצא כי לוי לא היה חסיד - והנה עליו העידה התורה (דברים ל"ג ח') לאיש "חסידך", כי לוי היה חסיד שבשבטים, והגם ששם על זרעו הוא אומר [ר"ל אהרן ולא לוי עצמו], הענפים יגידו על השורש" עכ"ל. [ונעלם ממני ולא ידעתי מדוע האור החיים שם לא הזכיר ולא והסתייע מדברי ספר הזהר ח"א (דנ"ג ע"א) שלוי בן יעקב נפטר בעטיו של נחש ע"ש].

ולפי דרכו ז"ל מצאנו עוד טעם מדוע אכן קראו והכתירו את "עמרם" בן קהת בן לוי בשם "חסיד" - אחר שהיה בן קהת בן לוי שהיה חסיד שבשבטים, ואהרן בנו שנקרא חסיד לאיש חסידך כנ"ל יעיד על אביו עמרם, דהפרי יעיד על האילן, והענפים יגידו על השורש ודוק. [ובתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל דברים (י' ו', ול"ג ח') קורא לאהרן חסיד ע"ש].

ומעניין מה שראיתי בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שמות (שם ו' י"ח) שקרא לקהת אבי עמרם בתואר **קהת חסידא**, ועם האמור כאן יובן היטב, ובתרגום רב יוסף לדברי הימים א' (ה' ב') קורא ללוי בתואר חסיד ושם הכוונה לשבט לוי ודוק.

ואמרו בספר הזהר הקדוש ח"ב (י"ט ע"א): "באותה שעה שנולד לוי נטלו הקב"ה ובחרו מכל אחיו, והוליד לקהת, וקהת הוליד

לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פירש מאשתו, והחזירה, באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקב"ה ונשתכך השיר, עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם "עכ"ל.

וגם לפי דברות ספר הזהר הקדוש כאן יובן מדוע נקרא עמרם "חסיד" כי הקב"ה נטה "קו ימינו" והושיטו לעמרם כנ"ל, ואנן קיימא לן "חסד דרועא ימינא" כדברי אליהו הנביא זכור לטוב (במאמר פתח אליהו), ועיין בספר הזהר הקדוש ח"א (דקמ"ו ע"א, ודקצ"ח ע"ב, ודרל"ב ע"ב, ודרמ"א ע"א) ועוד ועוד ואכמ"ל.

ועוד שם בספר הזהר הקדוש אמרו: "מאי טעמא לא נזכר שמו [של עמרם שרק כתוב וילך איש וגו'], מפני שבצנעא הלך ובצנעא חזר לאשתו כדי שלא יכירו בו, הדא הוא דכתיב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא, ויקח את בת לוי, אף היא בצנעא חזרה, ולא נזכר שמה", עכ"ל.

וגם לפי דברים אלו שכל שעשה עמרם היה בצנעא שלא יכירו יובן מדוע נקרא "חסיד" שמעשיו של חסיד בהצנע ובהסתרה כמפורסם. [וכמו שפירשו מאמרם בספר תיקוני זהר (ד"ב ע"ב) "איזהו חסיד המתחסד עם קונו" דהיינו שרק קונו מכיר ויודע בו, כביאור אדמו"ר מהר"י מקוזמיר זצ"ל המובא בספר שיח שרפי קדש (דנ"ח ע"ב), ועיין בספר הנחמד אמונת אומן (ערך חסידות דף כ"ח) ודוק].

עוד יש לומר בס"ד שהרי על אדם הראשון העידו רבותינו שחסיד גדול היה כלשונם במסכת עירובין (י"ח ב'), ומחכמי לבב ע"ה כה קבלנו: "יוכבד אמו של משה רבינו ע"ה היתה גלגול חוה אשת אדם הראשון, ועמרם גלגול אדם, לכן מת בעטיו של נחש, ופירש אדם מאשתו ומאה שלושים שנה הוליד שידין ורוחין, לכן עתה כנגדן עמרם פירש מאשתו מאה ושלושים שנה כדי שבאותן מאה ושלושים שנה ימשכו אותן נגעי בני אדם קדמא ויבאו לעולם, ואחר שכלו

כולם לבוא בעולם, אז חזר עמרם עם אשתו והוליד למשה רבינו ע"ה לתקן אותן הניצוצות שלו דוגמת שת שנולד אחר שחזר אדם עם חוה כנודע. כי הוא ש' דמשה, וראה והבין איך כל דרכי השי"ת מכוונים ביושר" וככתוב ספר מחברת הקודש (שער יציאת מצרים) ע"ש, ועיין בספר שער הפסוקים (פרשת שמות) ועוד שם (תהלים פרק קל"ה) ועוד הרבה.

ובכתוב בספר מגלה עמוקות על התורה (פרשת שמות): "ותהר האשה - יוכבד גלגול חוה, וכמו שאדם הראשון פירש מאשתו מאה ושלושים שנה עד שהוא הוליד שת הוא גלגול משה, גם עמרם פירש מאשתו בת מאה ושלושים שנה והוליד למשה גלגול שת, לכן נקראת בת לוי שעתה מחדש נתעברה בה נשמת חוה, ובזה חזרה לנערותיה וזהו ותהר האשה, היא האשה אשר נתת עמדי חוה וכו' וכו', אנכי אלהי אביך, במדרש בשעה ששמע משה קול סבור שהוא קולו של אביו עמרם או קולו של אדם הראשון ברזא דגלגולא" עכ"ל.

ומבואר יוצא מדברות קדשם שעמרם גלגול אדם הראשון היה, ואחר שאדם הראשון "חסיד" גדול היה כמאמר הנ"ל, לכן גם את "עמרם" גלגולו תיארו וקראו "חסיד" ודוק.

ודע כי כך לשון שער הפסוקים שם: "עמרם שפירש מיוכבד עד היותה בת מאה ושלושים שנים, ואז הוליד את משה על דרך שפירש אדם מחוה, עד שיתבררו ממנו כל אותם הסיגים של השחתת זרע במאה ושלושים שנה. ואחר כך הוליד את שת, בהיות חוה בת מאה ושלושים שנה" עיין שם בארוכה בכל הענין. [ולפי המבואר שם אתו שפיר תמיהות הגאון בעל תורת חיים ז"ל בחידושי לבבא בתרא (קכ"א ב') עיין ותבין].

ובספר חסד לאברהם (מעין ד' נהר נ"ד) כתוב: "יוכבד אם משה היתה גלגול חוה, ואולי גם עמרם הוא גלגול אדם, ולכן מת בעטיו

של נחש, והוא פירש מן יוכבד אשתו מאה ושלושים שנה" ועוד שם (מעין ה' נהר כ"ה) יוכבד היתה גלגול חוה, ואולי כי גם עמרם גלגולו של אדם הראשון, ולכן פירש מאשתו מאה ושלושים שנה ואחר כך הוליד משה" וכו'. [מדברי הרב חסד לאברהם ז"ל מתבאר דלא ברור אצלו שעמרם גלגול אדם הראשון ובלשון "אולי" הוציאה ודוק].

ולשונם זה "שעמרם פירש מאשתו יוכבד עד היותה בת מאה שלושים שנה", צע"ק דעמרם לא פירש מיוכבד מאה ושלושים שנה, שהרי יוכבד ילדה את מרים בהיותה בת מאה עשרים וארבע, ויוכבד ילדה את אהרן בהיותה בת מאה עשרים ושבע כמתבאר במדרש שמות רבה (פ"א סי"ג), נמצא שעמרם לא פירש מאשתו מאה ושלושים שנה, וכאשר יוכבד היתה מעוברת ממשה שלשה חדשים רק אז פירש עמרם מאשתו יוכבד עיין סוטה (י"ב א'), ומדרש שמות רבה (פ"א סי"ג), וצ"ב.